

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

צוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

נח

(חלק כה שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת נח, כז תשרי-ג חשון, ה'תשפ"ו (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

נח

מען דאַרף אַבער האָבן אַ ביאור: דער אָנזאָג פון תורה, "והי דן את כל האדם לכף זכות" איז, כמובן בפשטות, אַ כלל פאַר יעדן אידן, אפילו פאַר איינעם וואָס „מדתו מדת הגבורה“ – איז ווי קומט עס וואָס ר' יצחק האָט מהפך געווען בחובתו של נח, און האָט אים ניט דן געווען לכף זכות (כציווי המשנה)?

ב. בדוגמא צו די צוויי דיעות הנ"ל פון ר' יהודה ור' יצחק – געפינט מען אויך אַ פלוגתא⁶ אויפן פסוק בתחלת פרשתנו⁷, „נח איש צדיק גו' בדורותיו“: „יש⁸ מרבתינו דורשים אותו לשבח כ"ש שאלו ה' בדור צדיקים ה' צדיק יותר ויש שדורשים אותו לגנאי לפי דורו ה' צדיק ואלו ה' בדורו של אברהם לא ה' נחשב לכלום“.

וואָס אויך אין דעם איז ניט מובן (ע"ד די שאלה הנ"ל): וויבאַלד מ'האָט אַ ברירה – מ'קען דרש'נען לשבח און מ'קען דרש'נען לגנאי – פאַרוואָס זאָל מען זאָגן אַז כוונת התורה איז צו אַרויסברענגען גנותו של נח?

נאָכמער: ס'איז אַ כלליי אַז אפילו „בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב“ –

א. עס איז ידוע וואָס חז"ל¹ זאָגן בנוגע צו נח, אַז ער האָט ניט מתפלל געווען על אנשי דורו, „לא בעי רחמין על עלמא“; ניט ווי משה רבינו וואָס האָט מתפלל געווען אויף די עושי העגל.

געפינט מען אין דעם אַ פלוגתא² צווישן ר' יהודה און ר' יצחק: ר' יהודה זאָגט אַז דאָס וואָס נח האָט ניט מתפלל געווען אזוי ווי משה איז (ניט געווען אַן ענין של חסרו³, נאָר) ווייל „משה לא תלה מלה בזכותי“ נאָר בזכות אבות, בעת אַז נח האָט, כמובן, ניט געקענט תולה זיין תפלתו בזכות אבות. משא"כ ר' יצחק האַלט, אַז טראָץ דעם האָט נח געדאַרפט מתפלל זיין און מעורר רחמים זיין אויף זיי.

איז דער טאַטע מבאר דעם טעם⁵, וואָס „ר' יהודא מהפך בזכות דנח ור' יצחק בהיפך שמהפך בחובתו“, אַז דאָס איז דערפאַר וואָס „כל א' מהם מדבר כפי בחינתו ומדריגתו“: ר' יהודה איז בחי' חסד, און דערפאַר איז ער „מהפך בזכותו כפי מדתו מדת החסד“, און ר' יצחק „הוא בחי' גבורה .. לכן .. מהפך בחובתו כפי מדתו מדת הגבורה“.

(1) זהר פרשתנו סז, ב ואילך. שם בהשמטות רנד, ב. וראה ג"כ זהר וירא קו, א. זח"ג יד, ב ואילך. וראה לקמן הערה 21.

(2) זהר פרשתנו סח, א.

(3) להעיר שכן משמע גם דעת פרש"י (בראשית ה, כח; שם כט) – נתבאר בארוכה בהתועדות (א) דש"פ בראשית תשד"מ.

(4) וראה ג"כ המשך הענין שם, דר' יצחק אומר דהו"ל להקריב קרבן „מן קדמת דנא דלמא כו' אמר ר' יהודה מה הוה לי למעבד כו'“.

(5) לקוטי לוי"צ לזהר שם (ע' ל).

(6) אבות פ"א מ"ו.

(7) כהובא בלקוטי לוי"צ שם.

(8) סנהדרין קח, א. ב"ר פ"ל, ט. תנחומא פרשתנו ה (תנחומא באבער ו'). זהר פרשתנו (תוספתא) ס, א. (וראה שם סז, סע"א ואילך. לקמן הערה 21). רש"י ריש פרשתנו.

(9) ו, ט.

(10) לשון רש"י עה"פ. וראה לקו"ש ח"כ ע' 13 ובהערות שם.

(11) ב"ב כג, א (ומסיים: בגנות צדיקים דבר הכתוב (בתמי)).

אויב תורה וואָלט מתאר געווען נח אַלס צדיק תמים און נישט באַוואָרנט דערביי אַז דאָס איז „בדורותיו“ (בלווי בערך זיין דור), וואָלט מען געקענט מיינען אַז אַזאַ הנהגה איז הנהגת צדיק תמים. דעריבער מוז דאָ זיין מודגש דער היפך השבח פון נח, כדי מ'זאָל דערפון אָפּלערנען אַ קלאַרע הוראה ווי מ'דאַרף זיך פירן.

ג. עפ"י קען מען זאָגן נאָכמער – אַז דער מכוון פון „יש (ש)דורשים אותו לגנאי“ איז נישט צו דערציילן אַז ביי נח איז געווען אַ חסרון בפועל, נאָר¹⁷ „דורשים אותו לגנאי“ – עס איז אַ דרשה ולימוד „לגנאי“ פאַר אַ צווייטן, צו פאַרהיטן אים פון אַ חסרון וטעות ביים לערנען וועגן נח.

וואָרום י"ל¹⁸ דאָס וואָס „יש . . דור-שים אותו לשבח . . ויש שדורשים אותו לגנאי“ איז נישט קיין פלוגתא בנוגע דער דרגת הצדקות פון נח, נאָר מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי¹⁹: און לא פליגי במציאות צי די צדקות פון נח „בדורו של אברהם ה' נחשב לכולם“; אָבער לאידך האַלטן אַלע אַז נישט נח איז געווען שולדיק וואָס ער איז נישט געווען אַזאַ גרויסער צדיק ווי אברהם, נאָר דאָס איז געווען צוליב דעם מצב און דער גרויסער פחיתות פון זיין דור²⁰, און „אלו ה' בדור צדיקים ה' צדיק יותר“.

די תורה נוצט נישט קיין לשון „מגונה“ אפילו בנוגע אַ בהמה¹², ועאכו"כ אַז די תורה וועט נישט ריידן בגנותו של נח. טאָ ווי קען זיין אַ דיעה אַז די תורה איז מוסיף דעם וואָרט „בדורותיו“ – בלויז כדי אַרויסברענגען אַן ענין של גנאי בשייכות צו נח?¹³!

וי"ל בזה, ובהקדים וואָס מ'האָט אַמאָל מבאר געווען¹⁴, אַז אָט דער כלל – אַז תורה נוצט נישט קיין לשון מגונה – באַציט זיך צו סיפורי התורה¹⁵. משא"כ ווען תורה זאָגט אַ הלכה ודין – דאָרט נוצט תורה אַ לשון ברור, אפילו ווען צוליב דעם דאַרף מען נוצן אַ לשון בלתי נקי. ווייל אַ הלכה דאַרף געזאָגט ווערן קלאַר, אַ הוראה ברורה, כדי צו פאַר-מיידן אַ מקום לטעות ביים אויספירן די הלכה אין מעשה בפועל.

ועד"ז אין דעם ענין, וואָס די תורה איז מוסיף דעם וואָרט „בדורותיו“ מיי-נענדיק (לויט איין פירוש) „לגנאי“: ווען תורה וואָלט נישט אַרויסגעבראַכט אָט דעם „גנאי“, וואָלט געווען אַן אָרט צו האָבן אַ טעות בנוגע להלכה – בנוגע להנהגה בפועל: מען¹⁶ געפינט ענינים בהנהגת נח וואָס ווייזן אַז ביי אים איז נישט געווען צדקות בשלימות¹⁶, איז

(12) ראה פסחים ג, א (הובא ברשב"ם ב"ב שם) ולמדו זה מהדיבור אל נח!

(13) לקו"ש ח"ה ע' 281 ואילך.

(14) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 26 ואילך.

(15) ראה לקו"ש ח"ה שם (ע' 282 ואילך) באו"א.

(16) ראה לדוגמא תנחומא פרשתנו שם. ב"ר פ"ל י. פרש"י ו, ט (ד"ה את האלקים). ב"ר פ"ב, ו. פרש"י פרשתנו ז, ז. ועוד.

(*) ולהעיר שלשון רש"י הוא כהלשון בזהר חדש (מהנ"ט) פרשתנו כב, א ולא כבב"ח. וראה ג"כ לקמן ע' 23 בפרש"י ז, יב ובהנחמן בהערה 5.

(17) וראה ב"ב שם עד"ז: רכות ממש (חסרון, אלא) ולא גנאי הוא כו'.

(18) וע"פ הכלל, ואפילו בדרך הלימוד ע"ד ההלכה (ראה דרכי שלום (נדפס בשדי חמד הוצאת קה"ת כרך י"ד בסופו) כללי הש"ס אות ל' סרנ"ז ושי"ן) – למעט במחלוקת.

(19) ראה בכ"ז רא"ם, גי' ועוד ריש פרשתנו. ענף יוסף לתנחומא שבהערה 8.

(20) ע"ד מרז"ל ראוי שתשרה שכניה עליו אלא שאין דורו ראוי לכך (סוטה מט, ב. ושי"ן).

יענעם מצב) ניט געקענט מתפלל זיין אויף זיי, היות אַז „לא הוה לי׳ במאן דיתלי בזכותא כמשה״ – עס איז ניט אַ חסרון אין נח׳;

ר׳ יצחק קומט נאָר באַוואָרענען, אַז עס זאָל ניט אַרויסקומען אַ תקלה ח״ו אין אַ שפּעטערדיקן דור, מיינענדיק אַז ס׳איז ניט קיין חסרון אויב מ׳איז ניט מתפלל פאַר אנשי הדור; דעריבער זאָגט ר׳ יצחק, אַז מען מוז דרש׳נען (ארויס־ברענגען) אַז די זאך פאַר זיך איז אַן ענין של גנאי (כאַטש אַז ביי נח׳ גופא האָט ניט געקענט זיין באופן אחר²²), ווייל מען דאַרף זיך משתדל זיין בכל האופנים האפשריים צו מתפלל זיין און בעטן רחמים פאַר אַ צווייטן אידן.

און דערפאַר איז דעת ר׳ יצחק ניט אין סתירה צום כלל „הוי דן את כל האדם לכף זכות״ – ווייל אויך לויט ר׳ יצחק׳ן איז עס ביי נח׳ ניט געווען קיין „חובה״ ח״ו, נאָר ער באַוואָרנט ווי די זאך איז אַן ענין של „חובה״ ביי אַנדערע;

ואדרבה: אויב מ׳וועט ניט באַוואָרע־נען אַז אַזאָ הנהגה (אין אַלגעמיין) פון ניט בעטן רחמים על אנשי הדור איז בלתי רצוי – קען דאָס גופא האָבן אין זיך אַן ענין של חובה אויף נח׳, אַז זיין הנהגה זאָל קענען גורם זיין אַ תקלה ביי אַ צווייטן אידן.

און דעריבער איז (אויך) דאָס גופא „בזכותו״ של נח – ער אַליין וויל מען זאָל מדגיש זיין אַז מען דאַרף יע מתפלל זיין על אנשי דורו, ביז צו זאָגן דאָס אין אַן אופן כאילו ווי ס׳איז אַ חסרון ביי נח׳ גופא (כפשטות לשון ר׳ יצחק; ועם כל דא .. הוה לי׳ (נח׳) למבעי רחמי

דער חילוק איז – וואָס איז די תורה אויסן מיטן וואָרט „בדורותיו״: איין מ״ד זאָגט – דעם „שבח״, אַז די תורה קומט משבח זיין נח׳; און דער צווייטער מ״ד זאָגט אַז דערמיט וויל תורה באַוואָרענען אַז עס זאָל ניט אַרויסקומען קיין תקלה אין דער עבודה פון אַ אידן וואָס לערנט וועגן נח׳.

און דאָס מיינט „ויש שדורשים אותו לגנאי״: בשייכות צו נח׳ גופא איז דאָס ניט קיין ענין פון גנאי וחסרון – זייענדיק אין אַזאָ דור איז ניט געווען שייך עס זאָל זיין די דרגת הצדקות ווי אברהם; נאָר תורה מוז אַרויסברענגען אַז די דרגא אין צדקות איז ניט די אמת׳ע שלימות, ואדרבה: ס׳איז אַ דרגא פון „גנאי״ בערך צו אברהם („לא הי׳ נחשב לכלום״), כדי אַז די הוראה פון סיפור נח זאָל זיין קלאָר.

ד. אויף דעם זעלבן אופן קען מען מסביר זיין די צוויי דיעות פון ר׳ יהודה און ר׳ יצחק אין דעם וואָס נח האָט ניט מתפלל געווען על דורו:

ס׳איז מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי²¹ – אויך ר׳ יצחק איז מודה, אַז דאָס וואָס נח האָט ניט מתפלל געווען על אנשי דורו איז ווייל ער האָט (אין

21) עפ״י תורח׳ מה שמצינו שר׳ יהודה מדגיש מעלת אברהם על נח שנח „לא אמר לי׳ מידי ולא בני רחמי״ (וח״א קו, א), וכן ס״ל (זהר פרשתנו סו, סע״א) שהי׳ צדיק „בדור הזה דייקא״ (ור׳ יוסי פליג ד״בדור הזה דא שבחא דילי׳ כו״) – בדוגמת המ״ד „דורשין אותו לגנאי״ (וראה לקוטי לוי״צ שם שפלוגתא זו תלי׳ בפלוגת ר׳ יהודה ור׳ יצחק) – כי מר אמר חדא כו׳, כפנים בארכוה. ועצ״ע. ואכ״מ.

(*) וכן ר׳ יוסי אמר דנח לא בעי רחמי עליהו (דלא כמשה) – וח״ג טו, א – אף שס״ל ד״בדור הזה דא שבחא דילי׳, כדלקמן בפנים ההערה.

22) ומה שנקט הלשון „עם כל דא .. הוה לי׳ למבעי רחמי כו״ – ראה לקמן בפנים.

ס'פאסירט אַמאָל, אַז איינער טוט כפי יכולתו אויף משפיע זיין בסביבתו, על „אנשי דורו“, אָבער מצד סיבות שאינן תלויות בו (לכאורה) איז ער אין דעם ניט מצליח. קען ער ביי זיך מאַכן אַ חשבון, אַז אַני אַת נפשי הצלתי: ניט נאָר בנוגע זיין אייגענער עבודה מיט זיך, נאָר אויך בנוגע דער אַרבעט מיט אַ צווייטן האָט ער געטאָן בשלימות. אלא, ער האָט ניט אויפגעטאָן – איז דאָס ניט זיין חסרון.

לערנט ר' יצחק אַ הוראה, אַז עס קען טאָקע זיין אַז ער האָט באמת געטאָן וויפל ער האָט געקענט – ס'איז ניט נאָר אַ דמיון, נאָר ע"פ שו"ע (תורת אמת) האָט ער געטאָן בשלימות – אָבער אעפ"כ דאָרף מען וויסן, אַז דערביי טאָר מען ניט בלייבן; מען טאָר ניט זיין צופרידן פון דעם מצב נאָר מען מוז האַלטן אין איין „מכריז" זיין „ועם כל דא .. הוה לי למבעי רחמי עליהו"! דער ניט בעטן רחמים על דורו איז אַ מצב של „חובה“.

און דאָס גופא איז גורם אַז עס זאָל ווערן אַ מצב פון „זכות" – אַז דער אויבערשטער איז מבטל די סיבות פון דעם מצב בלתי רצוי, און גיט אַ אידן אַ געלעגנהייט צו בעטן רחמים על אנשי דורו, ביז צו פועל זיין אַז זיי זאָלן תשובה טאָן,

ובפרט בזמננו עקבתא דמשיחא וואָס דער רמב"ם פס'ק'נט בספרו דהלכות²⁴ אַז „הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין"²⁵.

(משיחת ש"פ נח תשמ"ג)

(24) כמ"ש בסוף הקדמתו לס' היד.

(25) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

עליהו) – כדי צו פאַרזיכערן אַז עס זאָל ניט אַרויסקומען קיין חסרון ביי אַ צווייטן²³.

און דורך דעם וואָס מען באַוואָרנט אַז הנהגת נח איז אַן ענין של חובה (ניט די אמת'ע שלימות), ובמילא פירט מען זיך אין אַנדערע דורות אין אַן אופן אַז מ'איז יע מתפלל על אנשי הדור, איז דאָס גופא „מתקן" דאָס וואָס נח האָט בפועל ניט געטאָן: אע"פ אַז בדורו האָט ער דאָס ניט געקענט דורכפירן, וויבאַלד אָבער אַז דורך אים (ד.ה. דורך אַרויסברענגען ווי אַזא הנהגה איז ניט קיין מעלה) האָט מען די הוראה לדורות אַז מען דאָרף יע מתפלל זיין על אנשי דורו, בריינגט עס צו די שלימות אין דעם ענין אויך ביי נח'ן גופא.

ה. און דאָס איז אויך די הוראה למעשה בימינו אלה:

(23) עדמשת"נ (לקו"ש חכ"ד ע' 253 ואילך) בהטעם שנאמר בס"פ ברכה (לד, ח) „ויבכו בני ישראל" המדגיש מעלת אהרן על משה, שדוקא אצל אהרן „שהי' רודף שלום כו' נאמר (חוקת כ, כט) כל בית ישראל זכרים ונקבות" (רש"י ברכה שם).

דלכאורה: איך מתאים לכתוב ע"ד מעלתו של אהרן לגבי משה – בפסוקים אלו שבהם מדובר ע"ד הסתלקות משה והמדגשים מעלותיו של משה?

אלא שמשא „רוצה" שהפסוק ידגיש מעלת אהרן בהענין דרודף שלום כו', כדי שבנ"י יהיו בזה „מתלמידיו של אהרן" (אבות פ"א מ"ב) דוקא, ובוה לא ילמדו מהנהגת משה. כי אצל משה לא הי' זה חסרון כלל ח"ו (כי מצד ענינו של משה לא הי' יכול להיות אצלו ההנהגה דרודף שלום כו' כמו אהרן), מ"מ רצה להזהר שהנהגתו לא תגרום ח"ו חסרון אצל משהו ב"הוי מתלמידיו של אהרן כו' רודף שלום כו', וזהו ע"י שמדגיש מעלת אהרן עליו.

